

УДК 159.9.07

DOI 10.26697/9786177089000.2017.259

© Поліщук С. А., 2017

Поліщук Світлана Анатоліївна

Національний університет «Львівська політехніка»

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ: З ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ

Пропонуються результати впровадження науково-методичного проекту «Учні початкових класів на життєвому перехресті психологічної науки та практики педагогічної діяльності», який реалізовано впродовж 4-х років на базі загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 м. Глухова (з участю вчителя-методиста вищої категорії Терещенко В.М.). Актуалізується важливість забезпечення кваліфікованого психологічного супроводу дітей початкових класів, як запоруки їх наступної навчальної успішності та особистісного розвитку.

Ключові слова: психологічний супровід, психологічна підтримка, психологічна просвіта, індивідуальний підхід, гармонійний розвиток.

Проблема, її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Ідея гармонійного становлення особистості через розвиток індивідуального потенціалу має давні історичні витоки. Водночас її практичне впровадження потребує системного доказового психологічного супроводу, розробленого на основі тривалих емпіричних розвідок. Тут згадується мультфільм про капітана Врунгеля: «Как вы лодку назовете, так она и поплывет»... «Човен» – це знання, вміння і навички, які дитина отримує в початковій школі: саме тут вона повинна «навчитися вчитися», отримуючи задоволення, інакше неможливо активувати її розумову активність.

Аналіз публікацій. Реальний психологічний супровід учнів початкової школи часто відсутній або малоєфективний [1; 2]. Парадокс: професійна зацікавленість педагогів у його необхідності є дуже низькою. У зв'язку з цим, нами з участю вчителя-методиста, вчителя вищої категорії Терещенко Валентини Миколаївни розроблено науково-методичний проект «Учні початкових класів на життєвому перехресті психологічної науки і практики педагогічної діяльності» (м. Глухів Сумської області).

Ціль статті. Оприлюднення 4-річних результатів психологічного супроводу навчально-виховного процесу дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основних матеріалів, обґрунтування результатів дослідження.

Мета проекту:

1. Сприяння максимальному розкриттю потенціалу дітей молодшого шкільного віку та врахування їх індивідуальних особливостей у навчально-виховному процесі.

2. Розробка алгоритму співпраці вчителя та психолога як необхідної умови гармонійного розвитку учнів початкових класів.

Завдання проекту:

1) оптимізація форм і змісту навчання та виховання дітей;

2) активізація пізнавальної життєдіяльності дітей та прогнозування їх наступного розвитку;

3) психологічна просвіта педагогів і батьків.

Алгоритм проекту:

1) діагностична робота з дітьми згідно з їхніми віковими особливостями (відповідність нормам психічного розвитку);

2) корекційна робота у робочих групах, сформованих за результатами первинної діагностики, за «провідними» проблемами (адаптація, пам'ять, мислення, увага, стосунки тощо);

3) консультативна робота з батьками і дітьми.

Напрямки корекційної роботи обговорювався в робочих групах (3–5 осіб): це студенти «2 курсу – магістратури». Так ми забезпечили неперервність процесу супроводу, незважаючи на природну динаміку в складі груп (кожного навчального року робочі групи поповнювалися студентами молодших курсів).

Продуктивність психологічного супроводу досягалася співпрацею керівника проекту, вчителя, студентів та батьків як суб'єктів взаємодії.

Всі види роботи були підлягали визначеній логістиці і проводилися не менше як 1 робочий день на тиждень.

Велике значення надавалося креативності у підготовці та проведенні вправ, що мотивувало учнів до активної співпраці. Як приклад: вправа для розвитку продуктивності пам'яті: «*Кадри з кінофільму*» (тривалість до 15 хв.).

Мета: розвиток візуалізації запам'ятовування інформації, логічної пам'яті, уважності.

Необхідне обладнання: картки з малюнками (рис. 1).

Хід вправи: На попередньому занятті ми навчилися запам'ятовувати слова в тій послідовності, у якій вони були вам запропоновані. А тепер будемо вчитися запам'ятовувати малюнки. Їх

досить легко уявити, бо кожен із них – це готовий кадр для кінофільму. Давайте спробуємо разом. Нам потрібно запам'ятати 15 малюнків у тому порядку, у якому ми їх бачимо. Уважно розглянемо їх. І почали...

Рис. 1. Стимульний матеріал.

МІСЯЧНА НІЧ. Я йду вулицею і бачу в далині яскраве світло. Там ніч закінчується, і я потрапляю у красивий ПАРК. Іду неспіхом стежиною, розглядаю все навколо, аж раптом мене обганяє МАВПА НА ВЕЛОСИПЕДІ. Вона махає мені рукою і весело усміхається. Хочу її наздогнати, поспішаю і бачу перед собою ОРКЕСТР, який виконує веселу музику. Оркестранти сидять на БЕРЕЗІ ОЗЕРА, на якому в човнах катаються люди і зачаровано слухають мелодії. Я також зупиняюсь і починаю слухати. Ой! Щось у руці лоскоче! По ній повзе СОНЕЧКО. Я тихенько дмухаю на нього, і воно розправляє крильця та піднімається в небо (і так далі...).

Наприкінці вправи дітям пропонується згадати, які саме малюнки і в якій послідовності знаходилися перед ними на початку гри, а також відповісти на питання, наприклад: скільки музикантів було в оркестрі? скільки човнів було на озері? скільки троянд було у вазі? скільки кошенят сиділо у кошику? що стояло перед дівчинкою на столі, крім таці? скільки рибок плавало в акваріумі? тощо.

Такі форми роботи активізують пізнавальну сферу дітей, навчають їх різним прийомам запам'ятовування інформації, її довготривалому утриманню як передумови продуктивного учіння.

Збірник наукових статей

На 3-му році реалізації проекту майже не залишилося дітей, які б потребували корекції, і робота отримала переважно розвивальну спрямованість, де особлива увага надавалася особистісному становленню кожної дитини, її міжособистісним стосункам з соціальним середовищем, новоутворенням молодшого шкільного віку. Це дозволило нам констатувати, що психологічний супровід виявився ефективним, але що важливо – своєчасним.

Основні результати:

1. Розуміння дітьми необхідності розвиватися, працювати над собою з метою визнання в класі та досягнення потрібної самоповаги.

2. Самостійне прагнення дітей до саморозвитку: поліпшення наявного рівня сформованих знань; формування пізнавальних інтересів та позитивного ставлення до себе; усвідомлення власних недоліків та шляхів їх подолання.

3. Поступальне формування адекватної самооцінки та рівня домагань, умінь і навичок; розуміння необхідності пізнання у майбутньому житті.

4. Обізнаність батьків у шкільному житті дітей та бажання брати у ньому активну участь.

5. Підвищення компетентності батьків у способах залучення дітей до саморозвитку під час підготовки домашніх завдань.

6. Орієнтація батьків на забезпечення якісної характеристики знань, умінь та навичок дітей.

Висновки, перспективи.

1. Розроблений нами психологічний супровід дітей молодшого шкільного віку гарантує їм навчальний успіх (цей ефект є пролонгованим, що підтверджують зрізи успішності та наявні продуктивні міжособистісні стосунки цих дітей уже у 5–7 кл.).

2. Отримані емпіричні результати актуалізують необхідність і перспективність такого тематичного супроводу в умовах недостатньо орієнтованої шкільної системи до його практичного впровадження.

Сподіваємося, що наш досвід забезпечить продуктивність психолого-педагогічного простору дітей молодшого шкільного віку.

Література

1. Матюгин И. Ю. Как развивать внимание и память вашего ребенка (книга для детей и их родителей) / Матюгин И. Ю., Аскоченская Т. Ю., Бонк И. А. – М. : Эйдос, 1995. – 114 с.

2. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посібник / С. Б. Кузікова. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2006. – 384 с.

Светлана Полищук. Психологическое сопровождение детей младшего школьного возраста: из опыта внедрения.

Предлагаются результаты внедрения научно-методического проекта «Ученики начальных классов на жизненном перекрестке психологической науки и практики педагогической деятельности», который реализовывался в течении 4-х лет на базе общеобразовательной школы I-III степеней № 1 г. Глухова (при участии учителя-методиста высшей категории Терещенко В.Н.). Актуализируется важность обеспечения квалифицированного психологического сопровождения детей начальных классов, как условия их последующей успешности в обучении и личностном развитии.

Ключевые слова: *психологическое сопровождение, психологическая поддержка, психологическое просвещение, индивидуальный подход, гармоничное развитие.*

Swetlana Polischuck. Junior schoolchildren psychological guidance: implementing experience

The results of implementing the scientific-methodical project "Primary school pupils at the life crossroads of the psychological science and pedagogical activity practice" conducted during 4 years on the basis of Hlukhiv secondary school № 1 (with the participation of the experienced teacher of the highest category Tereshchenko V. M.) are presented. The importance of providing primary school children with qualified psychological support as a guarantee of their further academic achievements and personal development is stressed.

Key words: *psychological guidance, psychological support, psychological literacy, individual approach, harmonious development.*

Стаття надійшла до редакційної колегії 30.10.2017

Інформація про автора:

Полищук Світлана Анатоліївна – кандидат психологічних наук, доцент, Національний університет «Львівська політехніка».